

Spis treści

Wprowadzenie	9
Podziękowania	14
1. Poznanie i język – język i poznanie. Rozważania na pograniczu nauk	15
1.1. Język a refleksja nad rzeczywistością w ujęciu filozofii	15
1.2. Język – myśl – poznanie w psychologii	18
1.3. Językowy obraz świata w lingwistyce	22
1.4. Podsumowanie	27
2. Czytanie jako złożony proces poznawczy i metapoznawczy – od dekodowania do rozumienia	29
2.1. Definicje i konceptualizacja pojęcia czytania	29
2.2. Dekodowanie i rozumienie słów – założenia teoretyczne i próby empirycznej weryfikacji strategii dekodowania	35
2.3. Rozumienie jako wyzwanie poznawcze – w poszukiwaniu znaczenia	38
2.4. Rola mechanizmów metakognitywnych i samoregulacji w czytaniu	45
2.5. Podsumowanie	49
3. W poszukiwaniu istoty czytania – wybrane ujęcia modelowe	51
3.1. Teoria czynników podstawowych w czytaniu Jacka A. Holmesa	51
3.2. Jedna sekunda czytania – model Philipa B. Gougha	55
3.3. Automatyczne przetwarzanie informacji w czytaniu – model LaBerge'a-Samuelsa	56
3.4. Interaktywny model czytania Dawida E. Rumelharta	58
3.5. Konstrukcyjno-integracyjny model Waltera Kintscha	60
3.6. Socjokognitywny model czytania Roberta R. Ruddella i Normana J. Unrwa	61
3.7. Podsumowanie	64
4. Tekst literacki – źródło konceptualizacji świata i medium samopoznania	67
4.1. Tekst i jego fikcyjna rzeczywistość	67
4.2. Czytelnik jako interpretator i współtwórca znaczenia tekstu	71
4.3. Autor tekstu – w poszukiwaniu motywów i intencji	74
4.4. Podsumowanie	76

5. Język – czytanie – metapoznanie w kontekście możliwości i ograniczeń osób z uszkodzeniami słuchu	77
5.1. Wybrane problemy rozwoju języka u osób niesłyszących w świetle konceptualizacji rzeczywistości i nabywania umiejętności czytania	77
5.2. Dzieci i młodzież z uszkodzeniami słuchu wobec czytania jako wyzwania poznawczego	83
5.3. Metapoznawcze i samoregulacyjne mechanizmy czytania u osób niesłyszących	90
5.4. Mediacyjna rola nauczyciela w relacji tekst – niesłyszący uczeń	94
5.5. Podsumowanie	99
6. Język uniwersalny w udostępnianiu treści osobom słabosłyszącym i niesłyszącym	103
6.1. Teoria naturalnego metajęzyka semantycznego Anny Wierzbickiej	103
6.1.1. Inwentarz elementarnych jednostek semantycznych	104
6.1.2. Zagadnienia uniwersalnej składni	114
6.2. Podsumowanie	120
7. Podstawy metodologiczne badań własnych	123
7.1. Założenia badawcze w świetle paradygmatów naukowych	123
7.2. Cel – problemy – hipotezy badawcze	124
7.3. Zmienne niezależne i zależne – operacjonalizacja	127
7.4. Metody i narzędzia badawcze	130
7.4.1. Metody gromadzenia danych	130
7.4.2. Metody analizy danych	131
7.4.3. Opis narzędzi badawczych	133
7.5. Charakterystyka badanych osób	143
7.6. Teren i procedura badań	146
8. Analiza wyników badań	153
8.1. Kognitywne i metakognitywne mechanizmy rozumienia i interpretacji czytanego tekstu – analiza porównawcza uczniów z uszkodzeniami słuchu i słyszących	153
8.1.1. Rozumienie słów kluczowych i zdań złożonych	153
8.1.2. Deklarowana częstość wykorzystywania strategii czytania	154
8.1.3. Rozumienie tekstów literackich przez uczniów z uszkodzeniami słuchu i słyszących	157
8.1.4. Rozumienie słów kluczowych i zdań złożonych a interpretacja tekstu	159
8.1.5. Deklarowana częstość stosowania strategii czytania a rozumienie czytanego tekstu – podobieństwa i różnice międzygrupowe	162
8.2. Kognitywne i metakognitywne predyktory rozumienia i interpretacji tekstu czytanego przez uczniów z uszkodzeniami słuchu	172
8.2.1. Przewidywanie zawartości tekstu	172
8.2.2. Odkrywanie intencji autora – wnioskowanie na podstawie treści wyrażonych <i>explicite</i> i <i>implicite</i>	181

8.2.3. Wyszukiwanie specyficznych informacji w tekście	189
8.2.4. Kojarzenie informacji w czytany tekście	192
8.2.5. Reakcja na tekst – rozpoznawanie emocji bohaterów	194
8.2.6. Odkrywanie głównej myśli tekstu	195
8.2.7. Identyfikacja predyktorów rozumienia czytany tekstu w kontekście ogólnego wyniku badania	199
8.3. Podsumowanie i dyskusja	205
9. Proces rozumienia i interpretacji czytany tekstu przez uczniów z uszkodzeniami słuchu w świetle socjokognitywnego modelu czytania	
Organizacja wsparcia	217
9.1. Tekst i jego odbiorca – możliwości i ograniczenia interpretacji	218
9.2. Uczeń z uszkodzonym słuchem a interpretacja tekstów literackich	226
9.2.1. Możliwe światy prawdopodobne i nieprawdopodobne w percepcji czytelników z uszkodzeniami słuchu	226
9.2.2. Przewidywanie jako kreowanie światów możliwych	231
9.2.3. Wypełnianie miejsc niedookreślenia – w poszukiwaniu intencji autora	237
9.2.4. „Niewypowiedziane” – odkrywanie emocji bohatera literackiego	241
9.2.5. Główna myśl tekstu	247
9.2.6. Rozumienie metafory – odkrywanie logiki językowego sposobu opisywania świata	250
9.3. Czytelnik z uszkodzonym słuchem a teksty literackie – medacyjna rola nauczyciela w ustalaniu znaczeń	253
9.4. Podsumowanie i dyskusja	268
Zakończenie	271
Bibliografia	275
Aneks	299